

sala-Leipzig 1938). Ayrıca İngiltere, Polonya ve genelde Avrupa arşivlerindeki belge ve kaynakların tanıtılmasına hizmet etmek üzere çeşitli makaleler kaleme almıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Şerif Başta, "Kazan Türklerinden Prof. Akdes Nimet Kurat", *Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Kuruluş ve Gelişmesine Hizmeti Geçen Türk Dünyası Aydınları Sempozyumu Bildirileri* (haz. Abdülkadir Yuvalı v.dğr.), Kayseri 1996, s. 119-126; Ali Sevim, "Prof. Dr. Akdes Nimet Kurat", *BTTD*, sy. 48 (1971), s. 5-9; Osman Turan, "Bir Alim ve İdealistin Kaybı", *a.e.*, sy. 48 (1971), s. 30-33; İhsan Ilgar, "Prof. Dr. Akdes Nimet Kurat'ın Arkasından", *a.e.*, sy. 48 (1971), s. 51-52; Necati Akder, "Profesör Akdes Nimet Kurat'ın Ardından Hatıralar ve Düşünceler", *TK*, sy. 108 (1971), s. 913-927; "Prof. Dr. Akdes Nimet Kurat", *a.e.*, sy. 108 (1971), s. 945-949.

MAHMUT H. ŞAKIROĞLU

KURATÂ SERİYYESİ

(سرية القرطاء)

Hz. Peygamber'in
Benî Kuratâ üzerine gönderdiği
iki seriyye
(6/627, 9/630).

Kuratâ, Kilâb b. Rebîa'nın Kurt, Kurayt, Karîf adlı oğullarından gelen ve Necid'de Dâriye ile Rebeze koruluklarının Medine tarafındaki Fedek ve Avâlî çevrelerinde yaşayan alt kollarının ortak adıdır. Hz. Peygamber 6 yılının Muharrem ayında (Haziran 627), bu kabilenin Basra-Mekke yolu üzerinde ve Medine'ye yedi gecelik mesafedeki Bekerat suyunun başında oturan Kuratâ Şerebbe koluna ilk seriyyesini gönderdi. Ensardan Muhammed b. Mesleme kumandasında otuz kişiden oluşan birlikte Abbâd b. Bişr, Seleme b. Selâme b. Vakş, Hâris b. Hazeme gibi sahâbiler de vardı. Bir kısmı atlara, bir kısmı develere binmiş olan savaşçılar, Resûl-i Ekrem'den aldıkları tâlimata uyarak gündüzleri gizlenip geceleri ilerliyordular. Şerebbe'ye vardıklarında hevedeçli bir deve kafesi gördüler ve bunun müslümanlara düşman olan Benî Muhârib'e ait olduğunu öğrendiler. Bunun üzerine Muhammed b. Mesleme onların yakınlarında konakladı ve tam hareket edecekleri zaman saldırı emri verdi. Bazıları öldürüldü, bazıları kaçtı; kağanlar takip edilmedi. Kadın ve çocuklara dokunulmadı; davar ve develere ise el konuldu. Arkasından Kuratâ topraklarında düşmanı iyice görebilecekleri bir noktaya kadar ilerlediler. Çevreden haber toplamakla görevlendi-

rilen Abbâd b. Bişr, Kuratâlilar'ın koyunlarını sağıp dinlendirmekte, develerini suvarıp çöktürmekte oldukları haberini getirdi. Bunun üzerine Muhammed b. Mesleme, mücahidleri Hz. Peygamber'in tembih ettiği gibi aynı anda dört bir yandan hücumla geçirdi. On kişi öldürüldü ve on dokuz gün sonra muharrem ayının sonuna doğru Medine'ye dönüldü. Bu seriyyede iki saldırıdan 150 deve, 3000 davar elde edilmişti. Muhammed b. Mesleme, ganimetin beşte birini beytülmâl hakkı olarak ayırıp geri kalanını savaşçılara bölüştürdü. Dönüş sırasında Benî Hanîfe kabilesinin ileri gelenlerinden Sümâme b. Üsâl esir alınıp Medine'ye getirildi.

Bu seriyyeden üç yıl sonra Resûl-i Ekrem, ashaptan Abdullah b. Avsece el-Becelî ile Kuratâ'ya İslâm'a davet mektubu gönderdi. Ancak Kuratâ reislerinden Ri'ye es-Sühaymî, İslâm'ı reddettiği gibi Hz. Peygamber'in deri üzerine yazılı mektubunu sildirip bir su kovasının deliğine yama yaptı; bundan dolayı kendilerine Benî Râkir' (yamacıoğulları) denildi. Ri'ye es-Sühaymî'nin kızı ile Ümmü Habîb bint Âmir b. Hâlid'in, yapılan bu çirkin hareket üzerine Kuratâ'nın başına bir felâket geleceğine dair şiirler söyledikleri rivayet edilir. Hz. Peygamber, elçisine ve mektubuna karşı yapılan saygısızlığı cezalandırmak için Rebülevvel 9 (Haziran 630) tarihinde Kuratâ üzerine Dahhâk b. Süfyân kumandasında bir askerî birlik yolladı. Mücahidler, Kuratâ'yı Dâriye'nin Sammân-Züccülâve mevkiinde bulup İslâm'a davet ettiler; teklif kabul edilmeyince de saldırıp onları bozguna uğrattılar. Bu seferde yaşanmış ilginç bir olay, İslâm askerlerinden Asyed b. Seleme'nin düşman tarafından olan babası Seleme b. Kurt b. Abd'i İslâm'a davet etmesi, Seleme'nin bu davete karşı oğluna ve İslâm'a söverek cevap vermesi üzerine de onu atından düşürüp bir başka mücahid öldürünceye kadar bir su çukurunun içinde tutmasıdır. Çarpışma sırasında Resûl-i Ekrem'in mektubunu kova yaması yapan Ri'ye es-Sühaymî'nin develeri ve ailesi ele geçirildi; kendisi ise perişan bir vaziyette Benî Hilâl'den biriyle evli ve müslüman olan kızının evine kaçtı. Daha sonra damadı ona Hz. Peygamber'e gitmesini ve müslüman olup af dilemesini tavsiye etti. Bunun üzerine Ri'ye Medine'ye gitti ve bir sabah namazının ardından Resûl-i Ekrem'e biat etti. Resûlullah da vaktiyle mektubunu yama yapan kişinin bu şahıs olduğunu, şimdi ise İslâm'a girerek hâne halkını ve develerini geri istediğini asha-

ına bildirdi. Malları dağıttığı için geri verilemediyse de ev halkı iade edildi.

BİBLİYOGRAFYA :

Vâkidî, *el-Megâzi*, II, 534-535; III, 982-983; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 280-282; II, 78, 162-163; Yâkût, *Mu'cemü'l-büldân*, II, 457; III, 24; V, 276 vd.; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe* (nşr. Ali M. el-Bicâvî), Kahire, ts. (Dâru nehdati Mısır), II, 223; III, 358; İbn Seyyidünnâs, *Uyûnü'l-eser*, Beyrut, ts. (Dârü'l-ma'rife), II, 79-80, 206-207; Kastallânî, *el-Mevâhibü'l-ledünniye Tercümesi* (trc. Abdülbâki), İstanbul 1323, I, 132; Diyarbekrî, *Târihu'l-hamîs*, Kahire 1283, II, 2, 3, 120; Nüreddin el-Halebî, *İnsânü'l-uyûn*, Beyrut, ts. (el-Mektebetü'l-İslâmiyye), III, 171, 172-175, 204; M. Asım Köksal, *İslâm Tarihi*, İstanbul 1981, VI, 5-9; IX, 81-86.

HÜSEYİN ALGÜL

KURAYZA (Benî Kurayza)

(بنو قريظة)

Hz. Peygamber ile savaşan
Medineli yahudi kabilesi.

İslâm'ın doğuşunda Medine'de yaşayan üç yahudi kabilesinden biridir. Diğer ikisi gibi (Benî Kaynukâ', Benî Nadîr) Benî Kurayza da İbrânîce yazıyor, Arapça konuşuyor ve çocuklarına kendi isimlerinin yanında Arap isimleri de veriyordu. Şehrin güneydoğusundaki ovalık bölgede oturan kabile mensupları "utum" denilen çok katlı müstahkem evlerde yaşıyor ve geçimlerini tarım ve ticaretle sağlıyorlardı.

Hz. Peygamber'in hicretten sonra Medine'deki Arap ve yahudi kabileleriyle yaptığı Medine Sözleşmesi denilen antlaşmaya Benî Kurayza yahudileri Evs kabilesinin müttefiki olarak katılmışlardı. Bu antlaşmada yahudilerin kan, mal ve din hürriyetleri garanti altına alınmakta, öte yandan Medine'ye herhangi bir saldırı sözü konusu olduğunda onların şehrin savunmasına katılmaları, Kureyş ile ve müslümanların diğer düşmanlarıyla ittifaka girmemeleri öngörülmekteydi. Antlaşmalarına sadık kalmadıkları ve Resûl-i Ekrem'e ihanet ettikleri için Zilkade 2'de (Mayıs 624) Benî Kaynukâ', Rebülevvel 4'te de (Ağustos 625) Benî Nadîr'in sürgün edilmesinin ardından Medine'de yalnız Benî Kurayza kalmıştı. Sürgünden sonra Hayber'e yerleşen Benî Nadîr, Hz. Peygamber'den intikam almak amacıyla Hendek Gazvesi öncesinde Kureyş ve yandaşlarıyla ittifak yaparken Benî Kurayza'yı da yanına çekmek istedi. Başlangıçta bu ittifaka yanaşmayan Benî Kurayza nihayet onlara katıldı. Bu gelişmeyle en tehlikeli zamanda ihanete uğrayan Hz. Peygamber,